

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Hæreticorum errores referuntur ac refelluntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

lem communicandam. De quo videri possunt A
Salmanticenses disp. 14. dubio 6. §. 3.

Inferes septimò, quòd si Eva peccasset, Adamò non peccante, filii ejus non contraherent originale peccatum, bene tamen è contra: quia scilicet Eva non fuit instituta caput morale humani generis, sed solus Adam.

Dices: Præceptum de non comedendo, & comminatio mortis, non solùm Adamo, sed etiam Evæ facta sunt: Sed ex præcepto & comminatione suprâ intulimus pactum Dei cum Adamo, quo fuit constitutus caput morale humani generis: Ergo uterque debet caput agnoscere divisivè aut collectivè, & consequenter ab utroque culpa originalis contrahitur. Unde sicut ad Roman. 5. dicitur: *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit*, ita Eccle. 25. asseritur quòd à muliere initium factum est peccati.

Respondeo quòd licet tam præceptum, quam comminatio mortis Adamum & Evam respexerint, diversimodè tamen; Evam quidem ut singularem personam, Adamum verò tanquam caput naturæ: unde à solo Adamo culpa originalis contrahitur, sicut ab eo solo iustitia originalis in statu innocentie fuisse transfusa in posteros. Cùm verò dicitur quòd mulier est initium peccati, hoc intelligendum est per modum occasionis & suasionis, non verò per modum principii transfusionis, ut explicat D. Thomas 1. ad Corinth. 15. lect. 3. & in 4. dist. 1. qu. 2. art. 2. quæstion. 2. ad 1.

ARTICULUS V.

In quo essentia peccati originalis consistat.

ITA difficile est peccati originalis naturam comprehendere, ut ipse Augustinus Doctorum aquila, cujus acies perspicacissima secretiora divinæ gratiæ arcana penetravit, ad hujus difficultatis aspectum caligare, & in hac quæstione anceps dubiusque hæreret videatur: D
nam in Epistola ad Hieronymum suam ignorantiam tateri non erubescens, ab illo petit edoceri, & libro de moribus Ecclesiæ cap. 22. dicit: *Hoc peccato antiquo nihil est ad prædicandum notius, nihil est ad intelligendum secretius*. Unde cùm, teste Tertulliano lib. 2. de Nat. Varietas opinionum veniat ex ignorantia veritatis, non mirum, si in hujus difficultatis resolutione Authores ita inter se dividantur, ut ferè tot sint sententiæ quot capita. Antequam eas referamus, & quid in hac materia probabilius, & menti S. Doctoris conformius sit, declaremus, errores Hæreticorum hujus temporis breviter confutandi sunt. Unde sit.

§. I.

Hæreticorum errores referuntur ac refelluntur.

INTER errores, qui circa naturam peccati originalis his temporibus prodire, primus & omnium absurdissimus est error Matthiæ Flacii Illirici, Lutheranorum rigidorum Patris, qui in libello de peccato originis asserit illud non esse accidens superadditum, sed ipsam substantiam animæ rationalis, quæ tota substantialiter mansit ex peccato Adam corrupta. Hic error, seu potius delirium, ab omnibus rejici-

tur. Primò quia incidit in Manichæorum hæresim, qui peccatum substantiam quandam seu naturam esse asserbant. Secundò, quia ex illo sequitur Deum esse auctorem peccati originalis: cùm enim anima, utpote per creationem facta, solùm causetur à Deo, si seipsa, & non ratione alicujus superadditi, sit mala moraliter malitiâ originali, Deo talis malitiæ tribuenda erit. Tertio, quia pugnat cum Tridentio sess. 5. canone 5. asserente per baptismum tolli totum id quod habet veram & propriam rationem peccati, cùm tamen per baptismum nihil substantiale animæ rationalis tollatur. Denique quia Philosophiæ principiis opponitur, ex quibus habetur animam rationalem immortalem & incorruptibilem esse.

Ex his confutatus manet secundus error parùm à præcedenti distans, qui est Lutheri, Kemnitii, & aliorum hæreticorum, asserentium quòd licet peccatum originale non sit ipsa anima rationalis, est tamen aliquid substantiale corporeum, ut cor, hepar, vel ipsum compositum, quod dicitur humana natura. De quo videri potest Belarminus lib. 5. de amissione gratiæ cap. 2.

Tertius eorundem hæreticorum error, & ferè omnium qui Lutheri & Calvini semitis incesserunt, affirmat peccatum originale formaliter esse concupiscentiam & fomitem, quæ nos ad malum inclinant. Qui error hoc uno argumento proferitur. Per baptismum tollitur in renatis quicquid habet veram & propriam rationem peccati, ut definitur in Tridentino sess. 5. can. 5. & constat ex verbis illis Apostoli ad Roman. 8. *Nihil damnationis est in his qui sunt renati in Christo Iesu*: At concupiscentia non tollitur per baptismum, sed ad agonem in renatis relinquitur, ut ibidem sancta Synodus docet, & colligitur ex D. Paulo ad Roman. 7. dicente, *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ* &c. Ergo essentia peccati originalis nequit formaliter in concupiscentia consistere.

Hæc ratio probat, non solùm in baptizatis, sed etiam in non baptizatis, concupiscentiam non esse formaliter originale peccatum: nam si hoc tollitur per baptismum, & illa remanet, manifestum est, neque ante baptismum ipsam concupiscentiam secundùm se fuisse peccatum originale formaliter.

Obijciunt in primis hæretici varia Apostoli testimonia, in quibus concupiscentiam appellat peccatum inter quæ istud ad Roman. 7. celebre est, *Iam non ego operor illud, sed quòd habitat in me peccatum*; id est concupiscentia: Sed illa non potest esse peccatum actuale, cùm non sit actus, sed habitus: Ergo erit peccatum originale.

Communis responsio est. Apostolum appellare concupiscentiam peccatum, non quòd sit peccatum formaliter, sed quia ex peccato est, scilicet originali, & ad peccatum inclinat, videlicet actuale: seu quòd idem est, appellatur peccatum, quia est effectus peccati originalis, & causa peccati actualis. Ita Tridentinum sess. 5. can. 5. ubi sic dicitur: *Hanc concupiscentiam, quam aliquando apostolus peccatum appellat, sancta Synodus declarat Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quòd verè & propriè in renatis peccatum sit, sed quæ ex peccato est, & ad peccatum inclinat*. Quam doctrinam delumpsit Concilium ex Augustino lib. 1.

lib. I. retract. cap. 15. & lib. I. de nuptiis cap. 23. ubi dicit concupiscentiam vocari peccatum quia peccato facta est, cum iam in regeneratis non sit ipsa peccatum; sicut vocatur lingua locutio quam facit lingua, & manus vocatur scriptura quam facit manus. Itemque sic vocatur peccatum, quia peccatum, si vincit, facit: sicut vocatur frigus pigrum, non quod a pigris fiat, sed quod pigris faciat.

79

Sed contra hanc solutionem instabis ex eodem S. Doctore lib. 5. contra Julian. cap. 3. ubi sic ait: Sicut cecitas cordis & peccatum est, quo in Deum non creditur, & pena peccati quæ cor superbum digna animadversione puniatur, & causa peccati, cum aliquid mali cordis errore committitur: ita carnis concupiscentia, adversus quam bonus concupiscit spiritus, & peccatum est, quia inest illi inobedientia contra dominatum mentis, & pena peccati est, quia reddita est meritis, inobedientis, & causa peccati est, defectione consentientis, vel contagione nascentis. Quibus verbis aperte docet concupiscentiam esse in se peccatum, & non solum causam vel effectum peccati.

80

Respondeo concupiscentiam idcirco ab Augustino dici esse peccatum, & non solum causam vel effectum peccati, quod sit vitium & infirmitas naturæ, prout à Deo fuit instituta, tollens primam illius integritatem & perfectionem; non autem quod sit proprie & formaliter peccatum aut offensâ Dei: ibi enim agebat contra Pelagianos, asserentes concupiscentiam non esse malam, nec vitium aut infirmitatem naturæ, sed rem prorsus indifferenter; contra quos dicit eam esse malam, penamque peccati, ac vitium naturæ institutæ à Deo.

81

Dices, Comparat Augustinus concupiscentiam cum cecitate cordis, quæ Deo non creditur: Sed hæc proprie & formaliter est peccatum: Ergo & concupiscentia.

Respondeo primò: Etiam si cecitas cordis esset peccatum, non tamen sequeretur concupiscentiam apud Augustinum, esse peccatum; quandoquidem non est necesse, ut quæ inter se comparantur, per omnia & in omnibus conveniant, sed satis est quod in aliquo conveniant: quod in omnibus ferè comparationibus repetitur.

Respondeo secundò, ipsam cordis cecitatem, nisi sit aliquo pacto voluntaria, non esse proprie peccatum, ut constat in infidelibus negativè, qui nihil unquam de Evangelio audierunt, nec audire potuerunt, in quibus propterea ignorantia mysteriorum fidei prorsus est inculpabilis, ut docet S. Augustinus Epist. 105. dicens: *In illis qui non audierunt, neque potuerunt, pena peccati est non crederere, non autem peccatum.* Et S. Thomas 2. 2. qu. 10. art. 1. his verbis: *Si infidelis accipitur secundum negationem puram, sicut in illis qui nihil audierunt de fide, non habet rationem peccati, sed magis pena, quia talis ignorantia divinatorum ex peccato primi parentis consecuta est.*

82

Objicies secundò: Concupiscentia est formaliter malum morale: Ergo est peccatum formaliter: Sed non personale, ut patet: Ergo originale. Antecedens, in quo est difficultas, suadet primò. Id quod legi opponitur, est malum morale formaliter: Sed concupiscentia opponitur legi, juxta illud Pauli ad Roman. 7. *sentio aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee*: Ergo est malum morale formali-

ter. Secundò, Solum malum morale odio habetur à Deo, cum nihil odio habeat eorum quæ fecerit, & omnia fecerit, præter peccatum seu malum morale: At Deus concupiscentiam odio habet, ut docet Augustinus in illud Psal. 45. *Malitiam autem non odit*; quocirca etiam iusti illam odio prosequuntur, juxta illud Pauli ad Roman. 7. *Quod odi malum illud scio*: Ergo concupiscentia est formaliter malum morale. Probatur tertio idem Antecedens: Solum malum morale subterfugit Dei causalitatem, juxta illud Joan. 1. *sine ipso factum est nihil, id est, Augustino interprete, sine ipso factum est peccatum, quod nihil est*: Sed concupiscentia causalitatem Dei subterfugit; aliàs cum illa ad peccatum inclinaret, Deus illam causans, ad peccatum instigaret: Ergo est formaliter malum morale.

Respondeo, negando Antecedens, Ad cuius primam probationem, distinguo Majorem: Id quod legi opponitur formaliter ratione sui, est malum morale formaliter, concedo Majorem; quod legi opponitur tantum causaliter, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: concupiscentiam opponitur legi, causaliter, concedo Minorem: formaliter, nego Minorem, & Consequentiam.

Ad secundam probationem, nego Majorem: non enim solum odio habetur à Deo quod est malum morale formaliter, sed etiam quod est malum morale causaliter, id est causa malitiam moralis, ut constat in habitu vitioso, in materiali peccati, reduplicativè ut tale est, seu prout fundat malitiam moralem: utrumque enim odio habetur à Deo, & tamen in neutro malitia moralis reperitur formaliter, sed causaliter tantum aut fundamentaliter. Ex quo patet solutio ad tertiam probationem. Major enim pariter neganda est: habitus siquidem vitiosus, & materiale peccati, reduplicativè ut tale, seu prout fundat malitiam moralem, non causantur à Deo, & tamen non sunt formaliter mala malitiæ morali, sed causaliter tantum vel fundamentaliter, ut dicebamus: unde licet concupiscentia accepta formaliter non causetur à Deo, non sequitur eam esse formaliter malam malitiæ morali, sed causaliter tantum, quatenus inclinatur ad peccatum, & est causa illius. Potest etiam dici mala & peccatum materialiter, quia ut docet D. Thomas hic ar. 3. *Peccatum originale materialiter est concupiscentia, formaliter vero defectus originalis iustitiæ.*

Sed quæres, an ly materialiter, à D. Thoma proprie & in rigore usurpetur, vel solum largè & improprie, quatenus id quod consequenter & illativè ad peccatum originale se habet, quodammodo ejus materia dici potest?

Respondeo cum Salmanticensibus hic disp. 16. dub. 4. §. 3. concupiscentiam, juxta doctrinam D. Thomæ, esse verè & proprie materiam originalis peccati, eoque modo quo in actuali actus exterior habet se ut materia, respectu interioris, vel conversio respectu aversionis. Ita enim expressè docet S. Doctore qu. 3. de malo art. 7. in corp. ubi sic concludit: *Ignorantia & fomes sunt materialia in originali peccato, sicut conversio ad bonum commutabile in actuali.* Et qu. 4. art. 2. multoties id repetit tam in corpore quam ad argumenta: in solutione verò ad II. sic ait: *Concupiscentia potest dupliciter considerari: uno modo secundum quod est in alio, & hoc modo concupiscentia qua est in patre ponitur cau-*

sa originalis peccati, quod est in filio, & non est de essentia eius, sed precedit ipsum: alio modo potest considerari secundum quod est in eodem, & est causa per modum materiae, quae est de essentia rei, & precedit quodammodo per modum materiae, sicut corpus precedit animam in ordine causa materialis.

§. II.

Absurda vel improbabilia quorundam Catholicorum sententia excluduntur.

PRÆTER errores manifestos §. precedenti confutatos, sunt quædam Catholicorum sententia, quæ licet hæretica non sint, errorum tamen, aut errori proxima censentur, vel saltem ut absurda & improbabiles communiter à Theologis rejiciuntur. Hujusmodi est sententia illa de qualitate morbida, causata ex sibilo serpentis, in qua Gregorius Ariminensis, & quidam alii antiqui Theologi, essentiam peccati originalis constituunt, de qua supra art. 3.

Ejusdem farinae, seu fursuris est sententia Alberti Pighii, & Ambrosii Catharini, qui nihil intrinsecum in parvulis agnoscunt, in quo essentia peccati originalis consistat: unde illud constituunt in peccato actuali Adami, prout extrinsecè parvulos peccatores denominat; indeque colligunt, peccatum originale non multiplex, sed unum numero, in omnibus parvulis esse. Eandem sententiam tuetur Alphonsus Salmeron super cap. 5. Epistolæ ad Roman. disp. 45. 46. & 47.

Illam tamen ut erronea communiter rejicitur, & Vazquez hic disp. 132. cap. 3. eam errori Pelagii negantis originale peccatum in parvulis annumerat. Et saltem negari non potest, quin sit in fide periculosa, & à prædicto errore parum recedens; ideoque aboleri iusta est in Indice expurgatorio, verbo *Ambrosius Catharinus*, potestque breviter confutari. Primum, quia Apostolus ad Roman. 5. ait: *Per unum hominem peccatum intravit in mundum*: Sed hoc non potest verificari de peccato actuali Adami, cum illud fuerit actus immanens: Ergo præter actuale Adami peccatum datur aliquid intrinsecum, ad posterius ejus transiens, quo intrinsecè peccatores denominantur.

Secundò impugnatur prædicta sententia: Tridentinum sess. 5. can. 3. docet peccatum originale per propagationem ab Adamo transfundi in posteros, omnibus inesse, esseque omnibus proprium. Et sess. 6. cap. 3. ait quod *Homines, dum concipiuntur, propriam injustitiam contrahunt*: Sed peccatum quod fuit in Adamo nihil horum habet; neque enim inest ejus posteris, aut eos afficit intrinsecè, sed solum intrinsecè & moraliter; neque est uniuscujusque proprium peccatum, sed unum commune pro omnibus; neque est aliquid traductum per generationem tanquam per causam: Ergo juxta Tridentinum aliquid distinctum à peccato Adami debet admitti, in quo essentia peccati originalis consistat.

Tertio, Idem Concilium ibidem comparat peccatum & injustitiam quam ex Adamo per generationem accipimus, cum justitia & sanctitate, quam à Christo Domino per baptismi regenerationem recipimus: Sed hæc est nobis intrinseca, inestque unicuique justificatio sua propria sanctitas, distincta à sanctitate ipsius Christi: Ergo similiter in unoquoque ex his

qui ex Adamo propagantur, debet esse sua propria in justitia, & peccatum intrinsecum, distinctum à peccato ipsius Adami.

Denique impugnatur: Pœna damni, quæ est carentia divinæ visionis, & correspondet culpæ originali, intrinsecè afficit omnes qui ante baptismum decedunt, neque est una pro omnibus, sed inest singulis unicuique propria, ut est per se notum: Ergo & peccatum originale, aliàs non esset proportio inter culpam & pœnam.

Dices: Ad Roman. 5. dicitur, *Per inobedientiam unius peccatores constituti sunt multi*: Sed constituti per aliquid, non denotat causam efficientem, sed formalem: Ergo inobedientia actualis Adami, non effective, sed formaliter constituit parvulos peccatores; & consequenter in illa consistit essentia culpæ originalis.

Respondeo quod licet regulariter, *ly constituti per aliquid*, causam formalem significet, non usurpatur tamen ab Apostolo in sensu formali, sed causali, ut ex verbis sequentibus patet: *Sicut per inobedientiam unius peccatores constituti sunt multi, ita & per unius obedientiam iusti constituuntur multi*: At per obedientiam Christi non constituimur iusti formaliter, sed effective solum, quatenus Christi obedientia est causa meritoria justitiæ seu gratiæ justificantis non formaliter, ut patet ex Tridentino sess. 6. can. 10. & 11. Ergo illa verba: *Per inobedientiam unius*, non denotant causam formalem infectionis habitualis parvulorum, sed duntaxat effective.

Tertia sententia, quæ ut absurda & improbabilis communiter rejicitur, asserit essentiam culpæ originalis in reatu pœnæ consistere. Hanc docuerunt Roffensis art. 2. contra Lutherum, Alusiodorensis tract. 28. cap. 2. & Durandus in 2. dist. 10. qu. 3. illamque Vazquez disp. 13. cap. 3. attribuit Augustino, & conatur ostendere alienas ab ejus mente esse glossas aliquorum, qui in vero & sano sensu mentem illius explicare voluerunt, de quo infra. Cæteris tamen Theologis improbabilis hæc sententia visa est: Nam nomine *reatus* intelligitur obligatio ad pœnam, vel condignitas pœnæ: Sed in neutro potest essentia culpæ originalis consistere: Ergo non est in reatu constituenda. Minor probatur. Et in primis quod in obligatione luendi pœnam consistere nequeat, manifestum videtur: tum quia talis obligatio supponit culpam, cum nemo obligetur ad pœnam, nisi quia habet culpam: tum etiam quia perseverante culpâ, potest tolli obligatio ad pœnam, si Deus peccatori pœnam remittat, ut potest. Quod verò essentia culpæ originalis in reatu accepto pro condignitate pœnæ consistere nequeat, hac ratione suadetur. Condignitas pœnæ est proprietas consequens culpam, sicut condignitas præmii consequitur bonitatem moralem actus meritorii: Ergo essentia culpæ originalis consistere nequit in reatu accepto pro condignitate pœnæ.

Dices primò: Dionysius de divin. nomin. cap. 4. quem refert & sequitur D. Thomas infra qu. 87 art. 1. ad 2. ait, *puniri non est malum, sed fieri pœnâ dignum*: Ergo dignitas pœnæ est malicia moralis, ac proinde sufficiens ut peccatum originale constituat in ratione peccati.

Respondeo quod esse pœnâ dignum, est malum moraliter, non primariò & per se ipsum essentia peccati, sed ex consequenti secundariò, & per modum proprietatis malitiæ: sicut enim bo-